

LVIERAS IONEDONAS

APSAKUMAI

DŽEKAS LONDONAS

APSAKYMAI

VILNIUS

1969

SUKURTI LAUŽA

Prašvitus šaltai ir pilkšvai dienai, visu šalčiausiai ir pilkšviausiai dienai, žmogus pasuko nuo pagrindinio Jukono kello ir ėmė kopti į aukštą krantą, kur vos matomas mažai išvažinėtas kelelis vedé į rytus per tankiai eglėmis apaugusius plotus. Krantas buvo status, ir, iki pės į viršų, jis sustojo kvėptelėti ir, tartum norėdamas tai paslėpti nuo savęs, pažvelgė į laikrodį. Buvo devinta valanda. Saulės nesimatė, jos nė mažiausio ženklo nebuvo giedrame, be jokio debesėlio, danguje. Diena buvo vaiski, bet žmogaus veidą ir visus daiktus tarsi skraištė gobė švelni juosvuma ir tamsino dieną, nes nebuvo saulės. Tačiau tai nejaudino keliautojo. Jis buvo prates retai ją matyti. Daug dienų praslinko nuo to laiko, kai jis matė ją, bet jis žinojo, kad jau po kelių dienų švytinis rutulys pietuose parodys savo krašteli, žvilgtelės ir tuoj vėl dings už akiračio.

Žmogus pažiūrėjo atgal į kelią, kuriuo jis atėjo. Trijų pėdų storio ledas dengė Jukono upę, kuri čia buvo mylios plotis. Ant ledo buvo tokio pat storio sniego danga. Upė buvo baltut baltutelė, banguojanti švelniais kalnukais ten, kur buvo ledų sangrūdos. Į šiaurę ir į pietus plonutė juosta, aplenkdamas eglėm apaugusią salą, vinglavo iki tailesi į pietus, paskui, taip pat vingiuodama ir kelią apaugusios salos. Toji tamši juosta buvo pagrindinė iki Cirkuito Perėjos, Dajos ir Sūriųjų Vandenu. Ištaigė jis telesi septyniasdešimt mylių iki Dosono, pas-

kui dar tūkstantį mylių iki Nulato ir pagaliau dar apie pusantro tūkstančio mylių iki Sent Maiklo prie Beringo jūros.

Visa tai — paslaptinges, į tolį nusidriekęs siaurutis keliai, dangus be saulės, žvarbus speigas, nepaprasta ir šiurpi aplinka — nedarė žmogui jokio įspūdžio. Bet ne dėl to, kad viskas jam būtų buvę seniai įprasta. Jis buvo atvykėlis, čečakas, ir ši žiema jam buvo pirmoji šioje šalyje. Tik jo vaizduotė buvo skurdi. Jis sugebėdavo greit ir tiksliai pažinti daiktus ir suvokti reiškinius, bet tik išorę, o ne esmę. Kai termometras rodė keturiaskesi penkis laipsnius žemiau nulio, jam tai tereiškė, kad bus šalta ir nepatogu, daugiau nieko. Jis visai nesvarstė, kokią temperatūrą gali išverti žmogus, būtybė, galinti gyventi, palyginti, siaurose karščio ir šalčio ribose; jis nebandė svarstyti nemirtingumo klausimų ir spėlioti apie žmogaus vietą visatoje. Keturiaskesi penki laipsniai žemiau nulio jam reiškė tik kandų speigą, kuris gali žaloti ir nuo kurio reikia gintis pirštinėmis, ausine kepure, šiltais mokasiniais ir storomis kojinėmis. Bet tie keturiaskesi penki laipsniai žemiau nulio tebuvo tik keturiaskesi penki laipsniai žemiau nulio. Mintis, kad tai gali reikštī kažką daugiau, niekad netoptelėjo jam į galvą.

Pasisukęs eiti, jis susimąstęs nusispiovė. Pasigirdo garsus trakštelėjimas, ir jis nustebė. Jis vėl spiovė. Ir vėl seilės, dar prieš nukrisdamos į sniegą, trakštelėjo. Jis žinojo, kad spiūvis trakštelia ant sniego, kai yra penkiasdešimt laipsnių žemiau nulio. Bet šį kartą spiūvis trakštelėjo ore. Be abejo, šalčio buvo daugiau negu penkiasdešimt žemiau nulio, tačiau, kiek daugiau, jis nežinojo. Pagaliau temperatūra jam nerūpėjo. Jis traukė į kasinių sklypą prie kairiosios Hendersono upokšnio atšakos, kur draugai jau laukė jo. Jie nukeliavo perėja, tiesiu keliu nuo Indėnų upokšnio pakrančių, o jis pas-

ko aplink, norėdamas pamatyti, ar pavasarį bus galima plukdyti rastus iš Jukono upės salų. Šeštą valandą jis pasieks stovyklą: tiesa, jau bus kiek tamsoka, bet vyru-
kai jo lauks, pleskės laužas ir, garuos karšta vakarienė.
Prisiminės priešpiečius, jis čiuptelėjo ranka po švarku
atsikišusi ryšulį. Ryšulys buvo po marškiniais, prie nuo-
go kano, įvyniotas į skepetą. Tik taip buvo galima ap-
saugoti bandeles, kad jos nesušaltų. Jis šyptelėjo pats
sau, prisiminės bandeles,— kiekviena jų buvo prapiau-
ta, pamirkyta kiaulienos taukuose, ir į kiekvieną įdėtas
gerokas keptų lašinių gabalas.

Jis įžengė į milžiniškų eglių mišką. Takas vos bebū-
vo matyti. Per pėdą buvo prisnigta nuo to meto, kai
paskutinj kartą čia kažkas pravažiavo rogėm, ir dabar
jis buvo labai patenkintas, kad neturėjo rogių ir kad
lengva keliauti. Juk jis nešesi tik priešpiečius, suvynio-
tus į nosinę. Tiesa, tokio stipraus šalčio jis nesitikėjo.
Iš tikro labai šalta, galvojo jis, trindamas pirštinėta ran-
ka sustirusią nosį ir skruostus. Jo veidas buvo smarkiai
apželęs, ir tai ji saugojo nuo šalčio, tačiau išsišovę
skruostikauliai ir smaila atsikišusi nosis stiro nuo speigo.

Paskui žmogų bėgo šuo — didelis vilkinis šuo, pilk-
šis, kuris nei išvaizda, nei judesiais nesiskyrė nuo savo
brolių — laukinių vilkų. Šunj stiprus šaltis veikė sle-
giamai. Jis juto, kad tokiu metu nedera keliauti. Instinktas jam teisingiau patarė, negu žmogui protas. Iš tik-
rujų buvo ne keturią dešimt penki laipsniai žemiau nu-
lio; šalčio buvo daugiau negu penkiasdešimt devyni.
Šuo apie termometrus nieko neišmanė. Gal būt, net jo
smegenys nepajégė suvokti tų salygų, kuriomis esti la-
bai šalta, kaip kad pajégia suprasti žmogaus smegenys.
Užtat gyvulys turėjo įgimtą instinktą. Jis juto neaiškią,
bet augančią grėsmę, kuri slégė jį, ir, sekdamas paskui
žmogų, stebėjo kiekvieną jo judesį, lyg laukdamas, kad
štai jis lms ir pasuks į stovyklą ar suras kokį prieglobstį

ir susikurs laužą. Šuo žinojo, kas tai yra laužas. Jis labai norėjo laužo, o jeigu jau laužo nebuvo, tai šuo juto, kad reikia iškasti į sniegą ir susirietus saugoti savo šilimą.

Iškvepiami garai tuož ūkšnu aptraukdavo šuns kailį; ant žandikaulių, snukio, blakstienų buvo ypatingai gausu ūkšno kristalų. Ruda vyro barzda ir ūsai taip pat buvo apšalę, tik žymiai daugiau,— juos aptraukė ledo sluoksnelis, kuris vis didėjo užšalant iškvepiamu garu drėgmei. Vyras kramtė tabaką, ir jo veidą padengė ledo kaukė, kuri taip sukaustė jo lūpas, kad jis negalėjo išspiauti syvų, o jie šalo prie smakro ir nutiuko kieta, gintaro spalvos ledine barzda, kuri tolydžio vis ilgėjo. Jam parkitus, ji būtų subyrėjusi į gabalélius lyg stiklinė. Bet jis nekreipė dėmesio į ši smakro priedelių. Tai buvo bausmė, kuri tekdavo visiems tabako kramtytojams toje šalyje, o jam jau buvo tekę du kartus keliauti per speigą. Tiesa, tada nebuvo taip šalta, kaip dabar, tai jis žinojo, nes Šešiasdešimtosios Mylios faktoriuje spiritinis termometras pirmą kartą rodė keturiasdešimt penkis žemiau nulio, o antrą kartą — keturiasdešimt aštuonis.

Keletą mylių jis éjo tiesiu keliu per mišką, paskui perkrito lygią vietovę ir nusileido prie mažo užšalusio upokšnio vagos. Tai buvo Hendersono upelis, ir jis suprato, kad iki atšakos dar dešimt mylių. Pažiūrėjo į laikrodį. Buvo dešimta valanda. Per valandą jis nueidavo keturias mylias, tad prie atšakos jis bus apie pusę pirmos. Ši įvykij galima bus atžymeti, suvalgant ten priešpicčius.

Šuo, niūriai pabrukės uodega, nusekė paskui žmogu, kai jis émė žingsniuoti upokšnio vaga. Senojo rogių kelio vėžés aiškiai matési, nors maždaug per dylikai coliu sniego buvo prikritę po to, kai čia pravažiavo paskutinis keleivis. Visą mėnesį niekas nekeliaavo šiuo tyliu upokš-

niu nei žemyn, nei aukštyn. Žmogus atkakliai žengė į priekį. Jis aplamai ne per daug buvo linkęs galvoti, o šiuo metu ir nebuvovo apie ką, nebent apie priešpiečius, kuriuos jis suvalgys prie pirmosios atkakos, arba apie tai, kad šeštą valandą jis bus stovykloje kartu su savo draugais. Pasikalbėti taip pat nebuvovo su kuo; pagaliau, jeigu ir būtų buvę, jis nebūtų galėjęs, nes burna buvo aplėdėjusi. Jis tik monotoniskai kramtė tabaką, o gintarinię ledo barzda vis tiko.

Karts nuo karto jam grįždavo mintis, kad labai tafta ir kad tokio šalčio dar neteko patirti. Eidamas jis vis trynė atgalia pirstinėta ranka skruostus ir nosį. Jis darė tam automatiškai tai viena, tai kita ranka. Kai tik nustodavo trynės, skruostai tuož užtirpdavo, paskui užtirpdavo ir nosies galiukas. Jis buvo tikras, kad jo skruostai nušals; tai žinodamas, jis labai gailėjosi, kad nesigalvojo apsirišti nosį, pavyzdžiui, kad ir tokiu raščiu, kokį apsirišdavo Bedas per speigus. Toks raištis, be to, uždengdavo skruostus ir juos apsaugodavo. Tačiau tai ne taip jau svarbu. Kas gi čia tokio, jei skruostai nušals! Truputį paskaudės, ir viskas. Nieko rimto!

Nors žmogus éjo nieko negalvodamas, bet jis viską atidžiai stebéjo ir stengési pamatyti visus kelio upokšniu pakitimus, visus vingius ir posūkius, plukdomų rastų sangrūdas, atsargiai parinkdamas vietas, kur reikia žengti. Kartą už posūkio jis staiga metėsi į šalį kaip išsigandęs arklys, pasuko toliau nuo tos vietas ir, ją apleukęs, vél sugrižo į taką. Upokšnis, jis tai žinojo, buvo išalęs iki pat dugno, nes jokiame upokšnyje per tokią poliarinę žiemą neliuka neuzšalusio vandens, bet jis taip pat žinojo, kad yra šaltinių, kurie veržiasi iš šaltų ir atstovenia po sniegu į upės ledo paviršių. Žinojo jis, kad dargi per didžiausius speigus tokios versmės neužšaļa, ir suprato, kaip jos gali būti pavojingos. Tai buvo spėjta. Po sniegu susikaupdavo klanai vandens kartais ko-

kių trijų colų, o kartais ir trijų pėdų gylio. Kai kada jie apšaldavo pusės colio ledo plutele, o šią nuklodavo sniegas. Kartais pasitaikydavo vienas ant kito keli tokie vandens bei ledo sluoksniai, ir, jei tokioj vietoj kas nors plūždavo, jis grimzdavo vis gilyn, neretai sušlapdamas iki liemens.

Štai kodėl žmogus pašoko į šalį taip išsigandęs. Jis pajuto, kad ledas linksta po kojom, ir išgirdo, kaip trakštelėjo pluta po sniegu. O tokiamė šaltyje sušlapti kojas buvo ne tik nemalonu, bet ir pavojinga. Geriausiu atveju jam tektų užtruktti, nes reikėtų sustoti, susikurti laužą ir, šildant prie jo kojas, kartu išdžiovinti kojines ir mokasinus. Tad jis stovėjo ir tirdamas stebėjo upokšnio vagą bei krantus; pagaliau nusprendė, kad versmė, iš kur plūsta vanduo, yra dešinėje pusėje. Jis kurį laiką svarstė, trindamas nosį ir skruostus, paskui pasuko į kairę ir, atsargiai žengdamas, vis bandė ledą. Pagaliau, kai pavojus praejo, jis įsidėjo į burną naują žiupsnelį kramtomo tabako ir patraukė tollyn, per valandą nueidamas keturias mylias.

Per kitas dvi valandas jis aplenkė dar kelias pavojinges versmes. Paprastai sniegas virš tokio nematomų klanų esti įsmukęs ir apledijęs, lyg būtų iš cukraus. Tačiau jis vos nejkiuovo ir antrą kartą; ir kai po to vėl pajuto pavojų, pavare šunį į priekį. Šis nenorejo eiti — spyriojos tol, kol žmogus pastūmėjo jį pirmyn; tada šuo pasileido bėgti per balą sniego paviršių. Staiga įsmuko, metėsi į vieną puse ir išsikapanojo į tvirtesnę vietą. Jis sušlapo priekines kojas, ir vanduo ant jų beveik tuo pat sušalo į ledą. Šuo skubiai bandė nulaižyti ledą nuo kojų, paskui krito ant sniego ir pradėjo kramtyti tarpu-pirščius. Jis tai darė instinktyviai. Palikus ledą tarpu-pirščiuose, imtų skaudėti kojas. Bet šuo to nežinojo. Jis tik klausė paslaptingo raginimo, kuris kilo iš jo būtybės gelmių. O žmogus žinojo, jis buvo pajėgus apie tai

spresti ir, numovęs dešinės rankos pirštine, padėjo gyvuliu pašalinti ledo gabaliukus. Be pirštinės ranka buvo ne ilgiau kaip minutę, tačiau žmogus nustebė, kad taip greit užtirpo jo pirštai. Tikrai buvo labai šalta. Jis skubiai užsitraukė pirštinę ir émė smarkiai daužyti ranką į krūtinę.

Dvyliktą valandą prašviesėjo. Tačiau saulė, per tolį nuriedėjusi į pietus savo žiemos kelionėje, nepasirodė viršum horizonto. Žemės rutulio išlinkis skyrė ją nuo tos Hendersono upokšnio vietas, kur žingsniavo žmogus po giedru dangum, net vidudienį nemesdamas šešelio. Lygiai puse pirmos jis atvyko prie atšakos ir nudžiugo, kad taip greit atėjo. Jei taip ir toliau žygiuos, tai šeštą valandą bus kartu su draugais. Jis prasegė striukę bei marškinius ir išsitraukė priešpiečius. Tai truko ne ilgiau kaip penkiolika sekundžių, tačiau jis pajuto, kaip užtirpo pirštai. Jis neužsimovė pirštinės, bet keliolika kartų stipriai sudavė delnu į koją. Paskui atsisėdo ant apsnigto rasto pavalyti. Skausmas, kurį jis juto, suduodamas delnu į koją, taip greit dingo, kad jis net išsigando. Jam nebuvo kada net pradėti valgyti. Jis vėl sudavė ranka į koją ir jkišo ją į pirštinę, tuo pat metu ištraukdamas kitą ranką, kad galėtų valgyti. Jis pabandė atsikąsti, bet veidas buvo taip apledėjęs, kad neįstengė išsižioti. Jis pamiršo sukurti laužą ir atitirpinti ledokšnį. Jis pasijuokė iš savo kvailumo, bet tuo pat metu pastebėjo, kad ištraukti pirštai užtirpo. Kartu pajuto, kad émusios gelti kojos, kai jis sėdo, beveik liovësi skaudėti. Ir jam pačiam buvo neaišku, ar kojos sušilo, ar užtirpo. Jis pajudino jas mokasinų viduje ir nusprendė, kad jos nutirpo nuo šalčio.

Zmogus skubiai užsimovė pirštinę ir atsistojo. Jis tiek tiek išsigando. Kick patrepseño, paėjēdamas tai į vieną, tai į kitą pusę, kol vėl émė skaudėti kojas. Iš tikrujų labai šalta, pagalvojo jis. Teisingai sakė tas žmo-

gus nuo Šieros upokšnio, kad čia kartais būna balsūs salčiai. O jis tada tik nusijuokėl Vadinas, niekad ne reikia manyti, kad viską žinai. O dabar iš tikrujų buvo šalta. Jis trype, pasisukdamas į vieną ir į kitą pusę, daužydamas rankomis, kol įsitikino, kad vėl ima atsilti. Tada išsiėmė degtukus ir ėmė kurti laužą. Upokšnio pakraščiuose, kur pavasario polaidžio metu vandenys buvo atnešę sausuolių, jis prisirinko kuro. Rūpestingai kurdamas užsidegusią liepsnelę, jis greit sukrovė tokį laužą, kad liepsnos degė uždamos, jų atokaitoje atutirpo ledas nuo jo veido, ir jis suvalgė priešpiečius. Kuriam laikui išorinio pasaulio šaltis atsitraukė. Suo džiaugdamasis išsitiesė, kad jam būtų pakankamai šilta, tačiau kartu saugojo si, kad nenusviltų.

Baigęs valgyti, žmogus prisikimšo pypkę ir, patogiai įsitaisęs, ją išrūkė. Po to jis užsimovė pirštines, tvirtai susegė kepurės ausines ir pasuko taku į kairiąją upokšnio atšaką. Suo atrodė nusivylęs ir norėjo likti prie laužo. Žmogus nežinojo, koks pavojingas buvo šaltis. Gal dargi ištisos jo protėvių kartos nežinojo, kas buvo šaltis, tikras šaltis, toks šaltis, kada esti beveik šešiasdešimt laipsnių žemiau to taško, kai užšala vanduo. Bet šuo žinojo, ir visi jo protėviai žinojo,— iš jų jis ir paveldėjo tą žinojimą. Suo taip pat žinojo, kad negera keliauti, kai toks didelis speigas. Tokiu metu reikia susigūžus lindėti kokiamе nors sniego urve ir laukti, kol debesų skraistė apdengs bekraštę erdvę, alsuojančią speigu. Kitaip tariant, šuo ir žmogus nebuvovo labai artimi vienas kitam. Pirmasis — šuo — tebuvo darbo vergas antrajam, ir vienintelis švelnumas, kurį jis patirdavo kaip atlyginimą, buvo bolago kirčiai ir įspėjantys, klimūs šukavimai, žadą tuos kirčius. Todėl šuo ir nosistentiūs suprastų jo bükštavimus. Jam visai nege, kad žmogus suprastų jo bükštavimus. Jam visai nerüpėjo žmogaus likimas; tik savo paties labui jis norėjo likti prie laužo. Bet žmogus švilptelėjo ir prašneko į jį

garsais, paprastai įspėjančiais apie botago smogus, ir
šuo pašokęs ėmė bėgti iš paskos.

Vyras įsidėjo į burną kramtomo tabako, ir jam pra-
dėjo augti nauja gintarinė barzda. Iškvepiama drégme
greit virto šerkšnu ir baltais kristalais aptraukė jo ūsus,
antakius ir blakstienas. Katriosios Hendersono upokšnio
atšakos keliu buvo, tur but, mažiau versmių, nes ištisą
pusvalandži žmogus nieko įtartino nepastebėjo. Ir stai-
ga įvyko nelaimė. Toje vietoje, kur nebuvo jokių įspé-
jančių žymų, kur minkštas, lygus sniegas, rodės, bylo-
jo apie kietą ledą, jis ēmė ir įsmuko. Bet ten buvo negilu.
Jis tenušlapo iki pusės blauzdų, kol išklampojo ant kie-
tos dangos.

Žmogus supyko ir garsiai nusikeikė dėl nesékmés; jis
tikėjosi jau šeštą valandą būti su draugais stovykloje,
o dabar štai teks sugaisti visą valandą, nes reikės su-
kurti laužą ir išsidžiovinti apavą. Tai būtina, kai tempe-
ratūra tokia žema,— tą jis puikiai žinojo. Jis pasuko į
šalį ir užlipo ant kranto. Ten, įstrigę pomiškyje, tarp ma-
žų eglaicinių kamienų, stirkojo upės atplukdyti sausi pa-
galių ir šakelės,— jų buvo daugiausia,— bet buvo
ir stambiu šakų bei puikios, išdžiūvusios pernykštės žol-
ės. Pirmiausia jis užmetė ant sniego keletą stambesnių
pagalių. Tai buvo pagrindas, kad vos įsikūrusi liepsna
neįsmuktų į sniegą ir, ji ištirpinusi, pati neužgesčių. Pas-
kui brūkštelėjo degtuku nedidelį beržo tošies gabalėli,
išimtą iš kišenės. Tošis įsiliepsnojo greičiau, negu po-
lierius. Jis padėjo ją ant pagrindo ir ēmė krauti į lieps-
nų gniuztes išdžiūvusios žolės bei plonas sausas šakeles.

Dirbo létai ir rüpestingai, aiškiai suprasdamas, koks
pavojujus jam gresia. Kai liepsna įsidegė, jis klojo vis
stambesnes šakas. Atsitūpės ant sniego, traukė įsipainio-
jusių sausuolių iš krumų, ir klojo juos į liepsnų. Jam
butinai reikėjo sukurti laužą. Kada toks didžiulis šaltis,
žmogus privalo iš karto sukurti laužą, ypač jei jo kojos

šlapios. Jeigu kojos būtų sausos ir nepavyktų sukurti laužo, jis galėtų pabėgti keliu koki pusmyli, kol kraujas vėl imtų pulsuoti kojose. Bet jeigu jos sušalusios ir šlapios, krauko apytaka negali būti atstatyta bėgant, nes šaltis per didelis. Kad ir greit jis bėgtų, šlapios kojos tik labiau sušals.

Zmogus visa tai žinojo. Tas ilgai čia gyvenęs Šiaurietis nuo Sieros upokšnio pasakojo jam apie tai praėjusį rudenį, ir dabar jis įvertino jo patarimus. Jis jau dabar nebejautė kojų. Kurdamas laužą, jis privalejo nuslimti pirštines, bet be jų tuo užtirpo pirštai. Kai jis ejo po keturių mylias per valandą, jo širdis varinėjo kraują i kūno paviršių ir visas galūnes. Bet kai jis sustojo, širdis ėmė silpniau pumpuoti kraują. Poliarinis speigas užgriuvo neapsaugotą planetos vietą, ir žmogus, būdamas joje, patyrė visą šiaurės speigo galią. Jo kūno kraujas juto tą galią. Kraujas buvo gyvas, kaip ir šuo, ir taip pat, kaip šuo, jo kraujas stengėsi apsisaugoti nuo to baissus speigo, pradingt, pasislépt. Kol jis žygiavo po keturius mylias per valandą, jo kraujas, nori nenori, buvo varomas į paviršių; tačiau dabar jis atslūgo ir telkėsi kažkur gilumoj. Tai pirmiausia pajuto jo galūnės. Vis labiau šalo sušlapusios kojos, vis labiau grubo apnuoginti pirštai, nors jie dar nebuvovo pradėję tirpti. Grubo taip pat ir nosis bei skruostai, o, kraujui atslūgus, visa kūno oda pašiurpo ir susitraukė.

Bet vis dėlto jis išsigelbėjo. Saltis tebuvo pagaves tik kojų pirštus, nosį ir skruostus, nes laužas jau ēmė išdegti. Dabar jis jau déjo į ji piršto storumo šakas. Dar po minutės jis kraus į laužą tiešo storumo šakas, ir tada galės nutraukti sušlapusį apavą ir, bedžiovindamas iš sušildys prie laužo nuogas kojas, prieš tai, žinoma, atitryneš jas sniegu. Laužą jam pavyko sukurti. Jis išgelbėtas. Zmogus prisiminė patarimus ilgai čia gyvenusio Šiauriečio nuo Sieros upokšnio ir nusišypsojo. Tas ilgai

čia gyvenęs šiaurietis labai rimtai įrodinėjo, kad niekam nevalia keliauti vienam Klondaiko šalyje, kai esti keturiaskesdešimt penki laipsniai žemiau nulio. Bet štai, pavyzdžiu, jis: jam atsitiko nelaimė, jis smuko, jis yra vienas, bet išsigelbėjo. Tie patyrę šiauriečiai, bent kai kurie iš jų, yra gana bobiški, galvojo jis. Svarbiausia, kad žmogus niekad nenustotų galvos, ir viskas bus gerai. Kiekvienas tikras vyras gali keliauti vienas. Tačiau labai keista, kodėl skruostai ir nosis taip greit užtirpo. Jis nė nemane, kad jo rankų pirštai galėtų taip greit sustingti. O jie buvo sustingę, it negyvi, ir jis vos begalėjo juos pajudinti, kai reikėjo paimti šakas. Jam pasirodė, lyg jie nepriklauso jo kūnui ir yra svetimí. Palietęs pagalį, jis pažiūrėdavo, ar iš tikrujų laiko jis, ar ne. Jo pojūčiu ryšys su pirštų galais buvo nutrukęs.

Tačiau tai nebuvo svarbu. Pokšédamas ir spragsėdamas degė laužas, ir kiekviena jo plazdanti liepsnelė žadėjo gyvybę. Jis ėmėsi raišioti mokasinus. Juos buvo aptraukęs ledas; storos vilnonės kojinės panėšėjo į geležies lakštus, apgaubusius kojas iki pusės blauzdų, o mokasinų raiščiai — į plieninius virbus, susiraizgiusius ir susimazgiusius, lyg po kokio didelio gaisro. Kurį lašką jis tampé juos sustingusiais pirštais, paskui, supratęs, kad tai beprasmiška, iksitraukė peili.

Bet nauja nelaimė atsitiko, jam dar nespėjus perpiauti raiščių. Tai buvo jo kaltė, teisingiau — klaida. Jam reikėjo kurti laužą ne po egle, o atviroje vietoje. Bet juk buvo lengviau traukioti šakeles iš krūmų ir mesti jas stačiai į ugnį. Mat, ant eglės šakų, po kuriomis jis sukūrė laužą, buvo daug sniego. Ištisomis savaitėmis nebuvo kaltė vėjo, ir ant kiekvienos šakos gulėjo po visą pusnį. Kiekvieną kartą, traukdamas šakas, jis šiek tiek pajudindavo medj, — tik šiek tiek, bet ir tokio pajudinimo pakankamo, kad ivyktų nelaimė. Aukštai medyje vienos šakos sniego danga nusmuko žemyn. Užkritęs ant žemesnių

žaku, tas sniegas, kaskart daugėdamas, virto ištisa sniego lavina, kuri netikėtai užgriuvo ant žmogaus bei laužo. Akimirką, ir laužo kaip nebutal Ten, kur jis ką tik plešėjo, stūksojo šviežio suvirtusio sniego krūva.

Rugastis nusmelkė žmogų. Atrodė, lyg jis ką tik būtu įgyvies mirties nuosprendj. Akimirką jis sédėjo ir spoksojo į tą vietą, kur neseniai dėgė laužas. Paskui staiga tapo visai ramus. Matyt, tas šiaurietis nuo Sieros upokšnio sako teisybę. Jei su juo dabar būtų kelionės bendras, jam negrėstu joks pavojus. Jo bendrakeleivis sukurtų laužą. Ką gi, dabar jam pačiam vėl tenka kurti laužą, tik jau ši kartą negali nepasisekti. Net jei pavyktų, jis neteks kelijų vienos ir kitos kojos pirštų. Jau dabar kojos genokai nušalusios, o juk kol laužas įsidegs, prasinks šiek tiek laiko.

Tokios buvo jo mintys, bet jis nesedėjo ir nesvajojo. Kol jos švyciojo galvoje, jis visą laiką dirbo. Paruošė naują pagrindą laužui atviroje vietoje, kad joks klasius medis negalėtų jo užgesinti. Paskui pririnko sau gos šolės ir plonų šakelių ten, kur pavasarį vanduo buvo jas palikęs. Jis jau nebejstengė suspausti pirštais šakelių taip, kad galėtų jas ištrauktį, todėl braukė jas visa sauja. Taip renkant pakliudavo daug supuvusių šakelių ir žalių samanų, kurių visai nereikėjo, bet jis kitaip nė negalejo. Jis dirbo nuosekliai, pririnko dargi glėbi stambesnių šakų, kad galėtų kurstyti laužą tada, kai jis jau liepsnos. Šuo visą laiką sėdėjo ir stebėjo jį liūdnomis, ilgesingomis akimis, nes jis laukė laužo, o laužo vis nebuvó.

Kai viskas buvo paruošta, žmogus ėmė ieškoti kišenėjo kito beržo tosies gabalo. Jis zmojo, kad tosis yra kišenėjo; nors pirštais negalejo jos pajusti, bet girdėjo, kaip ji čečia, kai ją palietė. Tačiau kad ir kaip besistengė, negalejo jos paimiti. Ir per visą tą laiką jo sąmonėje stiprojo mintis, kad kiekvieną akimirką kojos vis labiau

apnėjta. Jūs vos minčiau? *Hu vos nepiele dantkor*, bet
su savo dėlto iškėlė ramus. Dantimis užsimazvė pirštines ir
éme plauoti rankomis į žonu, suduodamas jomis kiek
nepradėdamai stipriai. Taip jis dažnai jas uždejamas, o
tai laiko tuo tūpėjo ant sniego, kiltai aprietas prie
nos kojas išspūtusia vilkinę iudego, ir, pastates smailas
šonu, éme pavydėti gyvuliu, kuriam buvo siltai ir sa
gu su gamtinę aprianga.

Po kiek laiko jis pajuto dažomuose pirštuoze to
mos ir neaiškius gyvybės signalus. Silpnai dilgčiojimai
vis stiprejo, kol virto aštriu skausmu, kuris jį kankino,
bet kartu ir nepamastai džiugino. Jis numovė pirštinę
nuo dešinės rankos ir ištraukė beržo toji. Nuogi pirštai
éme vėl greitai tirpti. Po to jis išémė pundelį degtuką.
Bet balsus speigas vėl sustingdė jo pirštus. Jam besisten
giant atskirti vieną degtuką nuo kitų, visas pundelis
nukrito į sniegą. Jis stengési ištrauktį jį iš sniego, bet
nepavyko. Negyvi pirštai negaléjo nei liesti, nei suimti.
Tačiau jis labai stengési. Prisivertė negalvoti nei apie
nuturpusias kojas, nei apie šalancią nosį bei skruostus ir
visą dėmesį sutelkė tik į degtukus. Jis atidžiai stebéjo,
stengdamasis pasivaduoti regėjimo pojučiu vietoj lytē
jimo, ir, kai tik pamato, kad pirštai yra abipus pundelio,
éme glausti juos, bet nervų ryšys buvo nutrukęs, ir
pirštai jo neklausė. Jis užtraukė pirštinę ant dešinės ran
kos ir éme stipriai mušti sau į kelį. Po to pirštinėtom
rankom susémė pundelį degtukų kartu su sniegu ir pasi
dejo ant kelio. Tačiau tai buvo viškas.

Už kai trūkus, jam pavyko suspausti pundelį pirš
tinėtų rankų riešais. Sitalp jis pakélé pundelį iki burnos.
Leda trakitelejo ir suskilo, kai jis nepaprastomis pa
stangomis pravérė burną. Jis ištraukė apatinį žandikaulį,
kilstelejo viršutinę lopą ir virautiniais dantimis paban
as.

de atskiki
vyko, ir
dar nieko
sugalvojo
braukė
braukė,
liepsnojo
čiau dege
éme spa
geso.

Tas i
buvo ter
mą; iš ti
lio, reik
komis š
Tada st
rankų i
rankų r
riai susp
telejo I
ros deg
užpūsti.
čiu dūm
šies. La
pa jaut
po oda
stiprėjo
čius de
džiausia

Pag
Isilieps
beržo
liepsnā
ir traui
abieju

dė atskirti degtuką nuo pundelio. Pagaliau jam tai pavyko, ir žmogus numetė jį sau ant kelių. Tačiau ir tai dar nieko nereiškė. Jis negalėjo jo paimiti. Bet netrukus sugalvojo, ką daryti. Pakélé degtuką dantimis ir pabraukė juo į savo koją. Gal dvidešimt kartų jis taip braukė, kol pagaliau pavyko uždegti. Kai degtukas įsiliepsnojo, jis stengėsi dantimis prikišti jį prie tošies. Tačiau deganti slera įsismelkė į šnerves ir į plaučius; jis ēmė spazmiškai kosėti. Degtukas nukrito į sniegą ir užgeso.

Tas ilgai čia gyvenęs siaurietis nuo Sieros upokšnio buvo teisus, pagalvojo jis, kai pergalėjo savo nusivylimą; iš tikrujų, kai esti keturiaskesdešimt penki žemiau nulio, reikia turėti bendrakeleivį. Jis vėl ēmė daužyti rankomis šonus, tačiau gyvybės žymią pirštose nepajuto. Tada staigiai dantimis nutraukė pirštines nuo abiejų rankų ir plaštakomis suspaudė visą degtuką pundelių. Jo rankų raumenys nebuvo nušalę, ir delnais jis galėjo stipriai suspausti. Paskui pabraukė pundeliu per koją. Piros telejo liepsna — iš karto užsidegė septyniasdešimt sieros degtukui! Nebuvo jokio vėjelio, kuris galėtų juos užpusti. Jis pasuko galvą į šalį, kad išvengtų dusinančių dūmų, ir prikišo liepsnojančių pundelių prie beržo tošies. Laikydamas pundelių jis pajuto, kad rankos vėl tam-pa jautrios. Dege mėsa, — jis tai užuodė. Kažkur giliai po oda jis tai pajuto. Jutimas virto skausmu, kuris vis stiprejo. Bet jis kentė, nevikriačiai kaišiodamas liepsnojančius degtukus prie beržo tošies, kuri neįsidegė, nes didžiausią dalį liepsnos jis laikė uždengęs rankomis.

Pagaliau jis nebegalejo ištverti ir atitraukė rankas. Įsiliepsnoję degtukai nukrito į sniegą šnypšdami, tačiau beržo tošis jau spėjo užsidegti. Jis pradėjo krauti į liepsnų sausas žoles ir plonas šakeles. Tačiau pasirinkti ir traukioti jis negalėjo, nes jas ēmė tik suspausdamas abiejų rankų delinus. Aptrošę medžio gabalėliai ir žalios

samanos kibo prie mažų šakelių, ir jis, kiek begalėdamas, s'engesi jas atskirti dantimis. Jis kurstė liepsnų rūpesčingai, bet nemikliai. Liepsna reiškė gyvybę, ir todėl ji neprivalėjo užgesti. Kraujas atslūgo nuo jo kūno paviršiaus, žmogus émė drebėti, ir jo judesiai darësi vis netangesni. Didelis žalių samanų gabalas užkrito ant mažos liepsnelės. Jis pabandé pastumti jį pirštais; bet drebëdamas užkabino per giliai ir išdraské mažos liepsnelės centrą — degančios žolés ir plonos šakeles išsiskleidė į šalis. Jis pabandé sustumti jas vél, bet visos pastangos buvo bergždžios, rankos virpėjo, ir jis neįstengė šakelių suglausti krūvon. Iš paskirų šakelių pakilo dūmų srovelės, ir jos užgeso. Laužo sukurti nepavyko. Beviltiškai apsidairės, jis pamatė prieš save šunį, tupintį ant sniego kitoje nejsidegusio laužo pusėje; šuo nenustygo vietoje, vis labiau rietési į kuprą ir pakaitomis kilnojo tai vieną, tai kitą priekinę koją.

Bežiūrint į šunį, jam kilo šiurpi mintis. Jis prisiminé girdėjęs pasakojant, kaip vienas žmogus, kurį užklupo pūga, užmušė šunį vedli ir, įlindęs į jo vidų, išsigelbėjo. Ir jis dabar užmuš šunį, sukiš savo rankas į jo šiltą kūną ir laikys tol, kol jos atsigaus. Tada jis sukurs kitą laužą. Jis pakalbino šunį, šaukdamas jį, bet jo balse nuaidéjo keista gaida, kuri išgąsdino gyvulį, niekad prieš tai negirdėjus, kad žmogus šitaip jį šnekintų. Šuniui tur būt, pasirodė, kad čia kažkas jtartina, ir gyvulys instinktyviai pajuto pavojų; jis nežinojo, kas tai per pavojus, bet kažkur jo smegenyse kilo nesuprantama baimė, ir jis émė nepasitiketi žmogumi. Išgirdęs žmogaus balsą, šuo suglaudė ausis ir dar labiau sukrutėjo, nenustygdamas ir pakaitomis kilodamas priekines kojas, bet prie žmogaus nesiartino. Tada žmogus repečkomis émė šliaužti prie šuns. Toks keistas elgesys šuniui pasirodė dar labiau jtartinas, ir jis atsargiai pasitrunkė į šalį.

Zmogus atsisėdo ant sniego ir kurį laiką bandė nusi-

raminti. Paskui dantimis užsitraukė pirštines ir pakilo. Pirmiausia pažvelgė žemyn, norėdamas įsitikinti, ar tikrai stovi, nes sustingusiomis, užtirpusiomis kojomis nebejautė žemės. Kai šuo pamatė ji stovintį, jo įtarimai išisklaidė ir, kai žmogus prašnuko griežtu, įsakmiu balšu, kuris priminė jam botago smūgius, jis pakluso ir prisiartino. Ir štai tada žmogus visiškai prarado savitvardą. Jis ištiesė rankas, griebdamas šunį, ir nepapras tai nustebo, kai pajuto, kad jo rankos nebegali čiuopti, kad jis negali sulenkti pirštų ir visai jų nejaučia. Tą akimirka jis buvo pamiršęs, kad jo pirštai jau nušalę ir šala vis labiau ir labiau. Visa tai vyko labai greit, ir, šuniui dar nespėjus ištrūkti, jis rankomis apkabino jo kūną. Taip laikydamas šunį, jis atsisėdo ant sniego, o šuo tuo tarpu urzgė, inkštė ir stengėsi ištrūkti.

Bet viskas, ką žmogus galėjo padaryti, buvo laikyti apkabinus šunį ir sėdėti. Jis suprato, kad užmušti šuns jis nebegali. Bejégėm rankom negalėjo nei durti, nei nulaikyti peilio, nei pasmaugti gyvulio. Jis paleido šunį, kuris urgždamas, pabrükęs uodegą tarp kojų, veržliai šoko į šalį. Pabégėjės keturiasdešimt pėdų, šuo sustojo ir keistai pažiūrėjo į žmogų, pastateš ausis.

Zmogus dirstelėjo žemyn, ieškodamas savo rankų, ir pamatė jas nukarusias nuo alkūnių. Jam pasirodė keista, kad reikia akimis ieškoti, kur yra rankos. Jis ėmė mosuoti, daužydamas jas į šonus. Po penkių minučių širdis ēmė stipriau varinėti kraują į kūno paviršių, ir jis nustojo drebėjės. Tačiau rankų vis vien nebejautė. Tik nuvokė, kad jos kabo kalp svarsčiai, prikabinti prie riežų, bet negalėjo suprasti, kodėl jam kilo toks ispūdis.

Mirties baimė, šiurpi ir slegianti, įsiskverbė į jo sąmonę. Bet tuoj ji nušmelkė realaus pavojaus suvokimas, ir jis suprato, kad tai, kas ji ištiko, yra daug svarbiau, negu nušalę rankų ir kojų pirštai, dargi svarbiau, negu likti be rankų ir kojų. — Jis suprato, kad tai jau gyvybės

at mirties klausimas ir kad vargu jis įstengs išsigelbėti. Jis apėmė siaubas, jis pasisuko ir émė bėgti aukštyn upokšnio vaga, senu vos pastebimų taku. Šuo neatsilikdamas nusekė iš paskos. Žmogus leidosi bėgti aklai, betikslo, vejamas tokio siaubo, kokio jis anksčiau niekad nebuvvo patyręs. Brisdamas ir kapstydamasis po sniega, jis pamažu vėl émė atpažinti aplinkinius daiktus: upokšnio krantus, rastų sangrūdas, belapes epušes ir dangų. Pabègëjës jis pasijuto geriau. Jau nebevirpëjo. Jei dar pabègëtų, gal atsigautų sustingusios kojos; gal dar jis įstengtu nubègti ligi stovyklos, kur yra jo draugai. Zinoma, jis neteks keleto rankų ir kojų pirštų, gal nušals skruostus, bet draugai juo pasirūpins ir jį išgelbës. Bet tuo pat metu jo galvoje švysteléjo kita mintis: kad jis jau niekad nebepateks į stovyklą pas draugus, kad jie yra per toli, kad jis per daug apšalës ir kad netrukus vienas sustings ir mirs. Bet tą mintį jis stengësi vytí nuosavës. Tačiau jis ikyriai skverbësi į jo sąmonę. Jis stengësi ją nuslopinti ir verste vertë save galvoti apie kitus dalykus.

Jam pasirodë keista, kad jis gali bėgti tokiomis nušalusiomis kojomis, kurios visai nejaučia žemës, nešdamos jo kùno svorį. Jam dargi atrodë, kad jis skrieja paviršium, nesiekdamas žemës. Kažkur jis buvo matës nupieštą sparnuotą Merkuriju ir dabar pamanë, kad Merkurius, skrisdamas virš žemës, turéjo jaustis taip pat, kaip ir jis dabar.

Jo pasiryžimas bégant pasiekti stovyklą ir draugus buvo nerealus, nes jam truko jégu. Keletą kartų jis suklupo, pagaliau susverdëjo ir parkrito. Pabandë atsikelti, bet nepavyko. Reikia pasédëti ir pallsëti, nusprendë jis, o paskui ramiai eiti. Pasédëjës ir atsikvëpës, žmogus pajuto, jog jam šilta ir jauku. Jis nebedrebëjo, ir dargi rodësi, kad šilta srovë teka per krùtinę ir liemenį. Bet palietës nosi ir skruostus, jis išitikino, kad jų nebejau-

cia. Bégant ir rankos kunas vis šalin tą m jis supratu bijojo. Be griždavo į kaip atrodo ir jis vėl l mintis, ka

Suo vi kartą par rietës uod bëti jি. Ir nestingsta viską supradéjo v šalčiu, ku apie šaltij gës ne da së visu ūgavës ir svoti, kad jo galvoj, kad elges su nukirstu gu jau tel beaprim galvojo į vaistų. Su aug bais

Jis išiną. Staiga Drauge su sniego. Ji

cia. Bėgant nosis ir skruostai neatšilo. Neatšilo taip pat ir rankos bei kojos. Vėliau jis pagalvojo, kad vienas jo kūnas vis daugiau ir daugiau šala. Žmogus stengesi vėti šalin tą mintį, užmirštį ją, galvoti apie kitus dalykus, jis suprato, kad toji mintis kelia siaubą, o siaubo jis bijojo. Bet mintis nesileido nuvejama, ji primygintai grįždavo į samonę, kol pagaliau jis staiga išvaizdavo, kaip atrodys jo kūnas, mirtinai sušales. Tai jis sukrečė, ir jis vėl leidosi bėgti. Po kiek laiko jis ėmė eiti, tačiau mintis, kad vis daugiau šala, privertė jį paskubėti.

Suo visą laiką bėgo jam įkandin. Kai žmogus antia kartą parvirto, suo atsitūpė prieš jį, priekines kojas aprietas uodega, ir ēmė atidžiai, su keistu smalsumu, išbėti jį. Ir žmogui pasidarė pikta, kad šuniui šiltai ir jis nestingsta nuo šalčio. Jis ēmė keikti šunį, iki tas, lyg viską supratęs, kaltai nuleido ausis. Ši kartą žmogus pradėjo virpēti daug greičiau. Jis pralaimėjo kovą su šalčiu, kuris skverbėsi į jo kūną iš visų pusų. Mintis apie šaltį privertė žmogų pakilti, tačiau ši kartą, nubėges ne daugiau kaip šimtą pėdų, jis susverdėjo ir išsitiesė visu ūgiu. Paskutinį kartą jis persmelkė siaubas. Atsigavęs ir susitvardęs, sėdėdamas ant sniego jis ēmė galvoti, kad mirtį reikia pasitikti orlai. Zinoma, toji mintis jo galvoje susiformulavo kitais žodžiais. Jis pagalvojo, kad elgesi labai neprotingai, bėgdamas kaip viščukas su nukirsta galva,—toks palyginimas toptelėjo jam. Jeigu jau teks sušalti, tai numirti jis privalo padorai. Taip, beaprimstant jo mintims, jis ēmė snūduriuoti. Puiku, pagalvojo jis, užmigti ir numirti, lyg išgėrus migdomąjį valstį. Sušalti nėra taip baisu, kaip žmonės galvoja. Yta daug baisesnių mirčių.

Jis išivaizdavo, kaip kitą dieną draugai suras jo kūną. Staiga jis pasijuto elnias su jais keliu ieškoti save. Drauge su jais jis praeina kelio posūkį ir randa save ant sniego. Jis jau nebeprisklauso pats sau ir, stovėdamas su

draugais, žiūri į save ant sniego. Iš tikrujų labai žaltą pagalvojo jis. Sugrįžęs į Jungtinės Valstijas, jis papasakos žmonėms, koks iš tikrujų esti šaltis. Paskui jo valzduoteje iškilo tas ilgai čia gyvenęs šiaurietis nuo Sieros upokšnio. Jis matė jį šiltai ir patogiai įsitaisiusį, traukiantį savo pypkę.

— Tu sakei tiesą, senas knisly, tu sakei tiesą,— sunabždejo žmogus tam šiauriečiui nuo Sieros upokšnio.

Paskui žmogų apėmė toks jaukus ir malonus miegas, kokio iki šiol nebuvo patyręs. Šuo tupėjo ir žiurėjo į jį laukdamas. Trumpa diena iš lėto ēmė gesti. Visai nebuvo matyti, kad žmogus ruoštusi kurti laužą, o iš savo šuns, patyrimo jis neatsiminė, kad kada nors žmogus taip sėdėtų ant sniego ir nekurtų laužo. Kai prieblanda dar labiau sutirštėjo, šuo taip pasigedo laužo, kad, nekilnodamas priekines kojas, ēmė tyliai cypauti ir suglaudė ausis, tartum laukdamas, kad štai žmogus ims ir apibars jį. Bet žmogus tylejo. Šuo ēmė garsiau stūgaut. Paskui prišliaužė prie žmogaus ir pajuto mirtį. Šuns plaukai pa- sišiaušė, ir jis atsitraukė atgal. Dar kurį laiką padelsė, staugdamas į žvaigždes, kurios mirgėjo, šokinėjo ir ryškiai spindėjo šaltame danguje. Po to pasuko ir nušuoliavo jam žinomu taku į stovyklą, kur buvo kiti maitinėjai ir kiti laužų kūrėjai.